శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

అరికాళ్ల కింద మంటలు

"దిమ్మచెక్కలాగ అలా కూచోకపోతే కాస్త గంధం తియ్యరాదుటే? రోజూ పురమాయించాలా?"

"పెద్దబావ నిన్ననే వెళ్ళిపోయాడు కదా యిం కెవరికీ?"

"గంధం పూసుకోతగ్గవాళ్ళే కనబడ్డం లేదూ నీ కింటోనూ?"

"పోనీ, పురమాయించినట్టే చెబితే యేం?"

"మీఅమ్మా మీనాన్నా – నోటితో చెప్పాలిటే."

"లేకపోతే యెలా తెలుస్తుందీ నావంటిదానికీ?"

"నిజంగా నీకీ మాత్రం వూహా తోచనే లేదూ? ముసలాళ్లా ముక్కాళ్లా వాళ్ళ కేమే నిక్షేపం లాగ గంధం పూసుకోక?"

"....................."

"ఈజన్మలో నీ కెలాగా ఆయోగం లేదు. ముందు జన్మలో నయినా సుఖపడా లంటే యిప్పు డిలాగ ముత్త యిదువులికి గంధం తీసి యివ్వడమూ, మల్లెమొగ్గలు దండలు గుచ్చి వెయ్యడమూ – అందులోనూ కన్న వాళ్ళకి. ఇంతకంటే పుణ్యం యేమిటే?"

"చూశా అనుభవించా, గంధం పూసుకుంటే యెలాంటి సుఖం కలుగుతుందో, వాకళ్ళ కలాంటి సుఖం కలిగిస్తే యెంత పుణ్యం వస్తుందో తెలవడానికి? ఇంతకీ, ఈజన్మలో యింతయింది, ముందు జన్మలో సుఖపడ నేమో అని బెంగ. ఏదో, చేతులారా ప్రాణాలు తీసుకో లేక బతకడం. కాకపోయినా ముందు జన్మలో మనిషినే అయి పుడతా నన్న మాటేమిటీ?"

"నిజమే. ఇలాంటి బుద్ధు లుండే వాజమ్మకి మనిషి జన్మ రమ్మంటే మాత్రం యెలా వస్తుందీ?"

"వచ్చేం వెరగదోసిందీ? ఇంతకంటే పసువు జన్మో, పిట్టజన్మో వస్తేనే నయం, యీరాతా యీకోతా—"

"వెనకటి జన్మలో యెవళ్ళని చూసి యేడ్చావో? ఎవళ్ళ సుఖం పడగొట్టావో? ఎవళ్ళకి యెడబంధాలు కల్పించావో? లేకపోతే నీ కిప్పు డీరాత యెందుకు వస్తుందీ? కనక ముందుజన్మకోసం జాగ్రత్తపడవే అంచే–

నీకోసమే గాని నాకోసమా యేమిషి?"

"నీకోస మని యెవ రన్నా రేమిటి? అస లెవరికోసం అయితే మాత్రం నాకు తప్పేతుం దేమిటి? నువ్వు ప్రేమ వున్నదానవు కనక నీకూతురుకోసం గంధం తియ్య మన్నావు, తప్పని యెవ రన్నా రేమిటి? నాకా వూహా కలగలేదు గాని నేనేం తియ్య నన్నానా తియ్యనా? నువ్వు స్పష్టంగానూ, కచ్చితంగానూ చెప్పావు కనక యివాళ మొదలుకుని యేరోజు నయినా తియ్యకపోతే అడుగు. తిని కూచోవా లంటే సాగుతుందా యేమిటి నాకు? రెక్కల్లో సత్తువ వుంది కదా?"

"వోసి నీముగం యీడ్చా, కాస్త మాట అనే టప్పటి కెంత దండకం విడేశావే"

"....................."

"తల్లికీ తండ్రికీ చెయ్యడానికే యేడ్చేదానవు నువ్వు మరొకళ్ల కేం చేస్తావే?

"....................."

"పెద్దబావ వుండిన వారం దినాలూ యేడుస్తూనో, మొగం మాడ్చుకునో కాస్త గంధం తీశావే! స్నానానికి కసిన్ని వేన్నీళ్లు కాచావే! ఇంతేనా నువ్వు చేసింది అత గాడికి? వేదం అంతా చదువుకున్న బ్రాహ్మడు, అత

గాడికి చెయ్యడం దేవుడికి చెయ్యడం కాదుషే?"

"ఆవివరా లన్నీ పెట్టిపుట్టినవాళ్ళకి గాని నాకు కాదు. నాబతుక్కి దేవు డయినా వొకటే, మని షయినా వొకటే—తుదకి దెయ్యం అయినా వొకటే. ఎవరి కయినా చెప్పిం దల్లా—తోచింది కూడా—చేత నయి నంతా చేశాను. నేనేమీ వాళ్లు దాచుకోలేదు, దాచూకోను."

"దాచుకుందా మనుకుంఛే సాగనిస్తారా యేమిషి?"

"సాగనిస్తున్నారా యేమిటి? సాగనివ్వ మని నేనేడ్చానా యేమిటి? దొడ్లో గేదీ వుంది, యింట్లో నేనూ వున్నాను, ఇంటిల్లపాదికీ—"

"వోసి నీసిగ్గు చిమడా, కని పెంచే గేదికీ నీకూ సాపత్యంషే? కనా లని—యెంత వూహా వుందే దిక్కుమాలిన పీనుగా?"

"..............."

"దరిద్రం వోడుకుంఘూ పుట్టావు నీకే అంత అదృష్టం?"

"..................."

"నువ్వే ముహూర్తాన కడుపున పడ్డావో అప్పుడు చచ్చి బతికింది మాఅమ్మ. నువ్విలా చేటలో పడ్డావు,

మీనాన్న వుద్యోగం అలా పోయింది"

"నాకు పుస్తి కట్టాడు ఆపిల్లాడు చచ్చాడు. ఏం, యీమాట కూడా అన్నావు కాదేం? "

"వ్రాసి సీయిల్లు—అనలేదేమని యింకా ముదల కించడం కూడానా? నిజంగా నిన్ను పెళ్లాడి వుండకపోతే బతికేవుండును ఆ వెర్రితండ్రి. పదహారేళ్లకే "దరుడు పారం"—అతనెంత వుద్యోగస్థుడయిపోయి వుండునో నీకేం తెలుసూ? పైగా చచ్చాడు చచ్చాడని యీసడింపు కూడానా? "

"..................."

"నీకు పుస్తికట్టడమే అతనికి ముప్పయిపోయింది"

"................."

"నువ్వు కాలు పెట్టావు, వొక్క కొడుకు—ఆతల్లి కడుపు కాలిపోయింది"

"................"

"నిజంగా చచ్చే సుఖపడ్డాడా అబ్బాయి. అతను బతికే వుంచే నువ్వు కాపరం చేస్తువా? కాపరమే చేస్తే అన్నం పెడుదువా? అన్నం పెడితే నిద్ర పోనిస్తువా? "

"నిద్రపోనిస్తే ఆనిద్రలో, పీక పిసికి చంపెయ్యక పోదునా? "

"ఆ, ఆ! ఏమని పేలావ్రూ? ఎంత పొగరెక్కి-పోయావ్రూ? "

"...................."

"నువ్వెంతపనీ చేసీ దానవు మాత్రం అవుదువు. విన్నావా? నువ్వెంత కేనా సాహసురాలవు"

"...................."

"చేసుకున్న వాణ్ణి, చచ్చి స్వర్గాన్నున్న మొగుణ్ణి—"

"నన్ను చేసుకున్నాడు గదా, మరి, ఆపిల్లాడికి స్వర్గం వస్తుందా? "

"నిజమే. అదీ నిజమేనే. ఎంత జాణ వయినావ్రూ? కొంప చెడపుట్టి—మనోవర్తి కయినా గతిలేకుండా—"

"మనోవర్తా? నా కెందుకూ మనోవర్తి? నాకు డబ్బెందుకూ? చాకిరీ చెయ్యడంకోసం పుట్టాను. ఎవళ్ళు చేయించుకున్నా చేస్తాను. చేయించుకున్నవాళ్ళు గంజి నీళ్ళు పొయ్యకపోతారా? చేయించుకోడాని కయినా పొయ్యకపోతారా?

"కనక చెయ్యి, పుచ్చినట్టు చెయ్యి"

"పుచ్చినట్టేం, చచ్చినట్టు చేస్తాను. చేస్తూనూ వున్నాను కనపడ్డం లేదూ? "

"కనపడకేం, నిక్షేపం లా కనపడుతోంది. నాకేం

కనపడకా? మీనాయనమ్మకి లాగ నాకూ కళ్ళు పోవా లనుకుంటున్నావు కాబోలు, ఎన్నొక్షనాటికి పోవు. నన్నన్న వాళ్ళ కళ్లు పోతాయి. దించుకుపోతాయి.... ......నా చేతుల్లో పుట్టి, నాచేతుల్లో పెరిగి నన్నెదిరిస్తావా? నన్నెది రిస్తావా అంత! నన్నెదిరించి నువ్వు బతగ్గలవు షే? ”

“నాకు బతకా లని వుంటేనా నీతో పంతం వేసు కోడానికి? కనక ఆవుపాయం మాత్రం కాస్త తొరగా చూడు, చాలా పుణ్యం వస్తుంది నీకు”

“ఏమన్నావూ? ఏం పేలుతున్నావూ? నేనేం మందులు పెడతానా మాకులు పెడతానే? ఎంతలేసి మాట లంటు న్నావే చలితేలు లాగ కుంకపీనుగా! ”

“....................”

“ఎంత వ్రెళ్ళు కరుచుకు తిరుగుతున్నావే పింజారీ! ”

“..................”

“......చస్తావు గాని, చద్దువుగాని—సేను కాస్త నిద్రపోయి లేచాటప్పటికి, అవిగో, ఆకంకులు బాగు చెయ్యకపో మహామ్మాయి వండించేస్తానో లేదో చూసు కుంటువు గాని”

“...................”

౨

"ఏమే చెల్లీ, వొక్క పని చెబుతాను చేసిపెట్టవూ?"

"అడగడం యెందుకే?"

"అయితే చేస్తా నను"

"చెయ్యకపోవడం యెలా వస్తుందీ? చేస్తా నని చెప్పే చేస్తున్నానా చేసే వన్నీనీ?"

"......ఈగుడ్డ రైక కుట్టిపెట్టాలి. అంతే"

"అలాగే........"

"దీపాలు పెట్టాటప్పటికి—తెలిసిందా?"

"ఇవాళా? నావల్లకాదు సుమా! రేపు సాయంత్రానికి—"

"ఇవాళేం చేస్తా వమ్మా!"

"పెద్దక్క తన కూతురికి జుబ్బా కుట్ట మని భోజనం కాగానే యిచ్చింది గుడ్డ. ఈపని తెమలగానే ముందది చెయ్యాలి"

"పోనీలే........"

"..........అదేమే అలా వుళాక్కుంటావూ?"

"........అక్ఖర్లేదులే........"

"నేను కుట్ట ననలేను. ఆపైని నీయిష్టం"

"కుట్ట నని నోటితో అనాలా యేమిటి? పైగా నీయిష్టం కాని నాయిష్టమా యేమిటి! నాయిష్టమే అయితే నువ్వు వాయిదా వెయ్యగలవా యేమిటి?"

"ముందు పుచ్చుకున్న పని వెనక్కి పెడితే అదే మంటుందో యేమయినా ఆలోచించావా?"

"కొడుతుందా యేమిటి?"

"..................."

"దాని కూతురికి లగ్గం మించిపోతుందా యేమిటి?"

"..................."

"అసలు పెద్దదంటే నీ కభిమానం. అది నే నెరగ ననుకున్నావా? స్పష్టంగా అలా చెప్పెయ్యక యీమును గులో గుద్దులాట లెందుకూ?"

"దుడుగూ దుడుగూ మాట లనెయ్యడ మేనా కాస్తేనా నాసంగతి చూడ్డం వుందా?"

"నీసంగతి కేమమ్మా! వండాలా వార్చాలా?"

"అదే నయం, మళ్లీ కట్టుకుంటే చాలా పనులు తప్పి పోతాయి."

"ఇప్పు డయితే మాత్రం, యీకసిన్ని కంగాలూ బాగుచెయ్యడ మేనా?"

"......కసిన్నిటే యివీ?"

"కసిన్ని కాదు, నాలుగు కుంచాలు. అంతేనా?"

"ఇప్పు డెన్ని గంట లయిందో యెరుగుదువా?"

"రెండే కాదూ? మూడు కొట్టేటప్పటి కిదయిపోతుంది. తరవాత?"

"ఒక్క గంటలోనా?"

"పోనీ నాలుగింటికి. ఏం? తరవాత యేం చేస్తావమ్మా?"

"గంధం యెవరు తీస్తారూ?"

"అదెవరికే? బావ నిన్ననే వెళ్ళిపోయాడు కాదూ?"

"అమ్మకీ నాన్నకీని"

"అమ్మ తియ్యమందా?"

"అమ్మ కాదు అమ్మమ్మ"

"అదేమిటే?"

"అదేమిటే అంటే?"

"అమ్మమ్మ చెప్పడానికి—"

"తప్పేం? ప్రేమగల తల్లులు, ముద్దుల కూతుళ్ళకోసం పురమాయించుకుంటారు. చెప్పకుండానే యెందుకు తీశావు కాదని—"

"శాబాసు.........పోనీ, అరగంటలో అదయిపోతుంది. తరవాతా?"

"అరగంటకా?"

"వొక్క గంటకే అను. అప్పుడు?"

"అప్పటికి మరో కొత్త పని తగలకపోతే అక్క కూతురి జుబ్బా—"

"......ఎంత చెప్పినా చివరి కదే మాట. కాస్తైనా సరసం తెలిస్తేనా? ఇవాళో రేపో వస్తారు మీబావ. నెల్లాళ్లకిందట వచ్చినప్పుడు తెచ్చి యిచ్చారిది. మళ్లీ వచ్చేటప్పటి కేనా—"

"ఇన్నాళ్లు చెప్పావు కావేం మరి?"

"ఇప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది. కాకపోయినా గంట పని. ఎన్నాళ్లు చెప్పా లేమిటి యీమాత్రం మహాభాగ్యా నికి? నువ్వు గట్టిగా తలుచుకుంటే అరగంటకే అయి పోతుంది.........కుట్టిపెట్టవే. ఏమే చెల్లీ?"

"కుడతా నన్నాను కాదూ?"

"ముందు కుట్టాలి......ఏం?"

"ఏది ముందయినా నాకొక్కటే. అయితే పెద్దక్కకి కోపం రాకుండా చూస్తావా మరి?"

"......నీయిష్టం వచ్చినట్లు తగులడు. నేనే పని చెప్పినా యింతే నువ్వు. పెద్ద దంటే చచ్చిపోతావు. అదీ నువ్వూ కట్టకట్టుకుని గోదావరిలో దిగండి. కాస్త రైక

భాగ్యానికి—నేను కుట్టుకోలే ననుకున్నావు కాబోలు పాపం. నువ్వీమాత్రం సాయం చెయ్యకపోతావా అని ఆశపడ్డందుకు—పోనీ, రేపు సాయంత్రానికి తప్పకుండా కుట్టేస్తావా?"

"...........ఆ"

"వీలయితే రేపు పొద్దున్నే కుట్టెయ్యి. కొత్త చీర కట్టుకుని పాపసోదెమ్మ అత్తగారి యింటికి వెడదా మను కుంటున్నాను. దానిమీది కిదెంతో బాగుంటుంది. కదు టే చెల్లీ?"

"చెల్లాయికి తల అంటుకమూ, తమ్ముడికి తల దువ్వడమూ—"

"అవెంత సేపే?"

"మరి దూడల సాల?"

"బాగుచేస్తా వనుకో?"

"పాలు—"

"పితికేస్తావు. దాలిమీద పడేస్తావు. చల్లకూడా అయిందనిపించేస్తావు. నాన్న పంచె వుతికి ఆరేస్తావు. ఇంతేనా? ఇం కేమిటమ్మా?"

"అవన్నీ నీకెందుకు, నేను చూస్తాను కాదూ?"

"చూస్తా నేమిటి చేస్తా నను"

"అంటే చేసినట్టూ అనకపోతే మానేసినట్టూనా?"

"సరే, యేం సంగనాచివే మామ్మా?"

"..................."

"ఎంత కటికితనమే మాతల్లీ?"

"..................."

"ఎంత బలిమాలినా గిజా అనే – అయితే రేపు సాయంత్రానికి తప్పకుండా కుడతావా?"

"కుడతాను"

"మరిచిపోకు సుమా. అసలు, మధ్యాహ్నం భోజనాలు కాగానే నీదగ్గిరే పడుకుంటానులే నేను. దిక్కుమాలిన యెండలు ముదిరిపోవడంవల్ల తిండి తినగానే కసింత సేపు నిద్రపోతే గాని—మళ్ళీ నేను లేచాటప్పటికి కుట్టేస్తావు కామోసు!"

"..................."

"మీబావ యెంతో మెచ్చుకుంటారు నిన్ను. మాకు వుద్యోగం అయ్యాక నువ్వు వచ్చి మాదగ్గిర వుందువు గాని. ఏం, వుంటావా?"

"..................."

"మాట్లాడవేమే?"

"మాట్లాడం యెందుకూ? ఎవరి దగ్గిరా వుండకపోతే

రోజు లెలా వెడతాయీ నా బతుక్కీ? ”

“ఎంతమా టన్నావే దిక్కుమాలినదానా! నీకంత నీరసంగా వుందా నే నంటేనూ? నువ్వు రాకపోతే నేను చేసుకోలే ననుకున్నావా? అసలు, వంటలక్కనే పెట్టేసు కుంటాము మేము. ఒకళ్ళ అవసరమే మాకు లేదు ”

“ .... ”

“తోడబుట్టినదానవు కదా—లేనిదానవుకదా అని—రేపు కుట్టకపోతే అమ్మమ్మతో చెబుతా నే మనుకున్నావూను? ”

“ .... ”

“వోస్! మాట్టాడితే కళ్ళమ్మట నీళ్ళు. ఎవరికీ భయం లేదు”

“ .... ”

3

“జుబ్బా యెంతవరకూ—ఇంకెందుకే గంధం?”

“పూసుకోడానికి”

“ను—ఎవరూ?”

“అమ్మా, నా—”

“మళ్ళీ యెప్పుణ్ణుంచే?”

"ఎప్పణ్ణుంచో యెందాకానో నాకు తెలవా తెలవకు, తెలవా అక్కర్లేదు. నీకు కావలిస్తే అమ్మమ్మని—"

"ఆవిడ పురమాయించిందా?"

"అవును"

"..........సరే, అదంతా నా కెందుకు గానీ— సగ మేనా కుట్టావా జుబ్బా?"

"కత్తిరింపు లయినాయి"

"సెబాస్! పదకొండు న్నర కనగా యిస్తే యిప్పటికి కత్తిరింపులా అయినాయి?"

"అవయినా అయినందుకు—"

"సంతోషించ మంటావా? నాపనంటే నీకంత వేళా కోళమూ వెక్కిరింతగానూ వుందా?"

"...................."

"ఎందు కమ్మా అలా చూస్తావూ? ఊగాస్తకే యింత రోషం వచ్చేదానవు, మరి, సగంసగమే చేసి యెందుకు మానేశావూ?"

"అయ్యో, నాబతుక్కి రోషం కూడానూ. ఎవళ్లేపని చెబితే అది పుచ్చుకోవాలి గాని లేకపోతే—"

"ఇంకా యెవరెవ రేమేం పనులు చెప్పారూ?"

"నువ్వొ అలా వెళ్ళావు, నాలుగు కుంచాల కందుల

తట్టా వచ్చి నా నెత్తికెక్కింది"

"అయితే?"

"అయితేనా? ....చచ్చి దోరి అది దిగవేసు కుని యిదిగో స్తానదగ్గిర కూచున్నాను"

"ఇదయ్యాకా?"

"...................."

"నాలుగు తిప్పులు తిప్పుతావు గిన్ని గిన్నె ద్రవన నిండి పోతుంది. తరవాత యేం చేస్తావమ్మా?"

"...... ఇప్పటికి నీకూతురి జుబ్బా మాత్రమే కనపడుతోంది. మరో పనేదీ తగలకపోతే అదే చేస్తాను"

"తప్పకుండా చేసిపెట్టు. ఇదెంతసేపులే? తరవాత యెవరికీ తెలవకుండా జుబ్బా పుచ్చుకుని డాబామీద కూచో, యించక్కటి గోదావరి గాలి వస్తుం దక్కడికి"

"గాలికోసం డాబామీదికే వెళ్ళనక్కర్లేదు. నే నెక్క డుంటే అక్కడే కావలసినంతానూ"

"ఇక నీయిష్టం. ఊరికే నీసుఖంకోసం చెప్పాను; గాని నాకు కావలసింది జుబ్బా కుట్టెయ్యడమే. అయితేనూ? చిన్నక్క యేమిటీ యిచ్చి వెళ్ళిందిటా?"

"దానికి రైక కుట్టిపెట్టాలిట"

"తనకి చేతకా దటనా?"

“.................”

“దొరగారు దయచేస్తా రటనా?”

“...............”

“నే నిచ్చినప్పుడే యివ్వాలి కామోసునేం?”

“...............”

“అయితే, దానిక్కూడా చింపు లయినాయి. కదూ?”

“...............”

“పులిక్కిపడి చూడనక్కర్లేదు. అబ్బో! నీగుణం నాకు తెలవ దనుకున్నావేం? అదంటే నీకు దిక్కుమాలిన అభిమానం. అంచేతే నేను ముందిచ్చిన పని మానేసి అది మొదలుపెట్టావు”

“చూసీ చూడని మాటలు—”

“చూడనే అక్కర్లేదు. లక్షమాట్లు చూశాను కూడాను. దాని మొగుడు ఇంగ్లీషు చదువుతున్నా డని— ఇంకా నాలుగేళ్ళకి గాని బి. య్యే కాదుట. అదయినా యీమధ్య ఫేలయిపోకుండా వుంటేట. మీబావ చెప్పారు చాలామాట్లు. బి. య్యే. అయితే గాని—అయినా యీ రోజుల్లో లాభం లేదుట”

“చెప్పేదయినా వినిపించుకోడం—”

“ఇంకా చెప్పడం యెందుకూ, యీమాత్రమూ

తెలవ దనుకున్నావా? నువ్వెప్పుడూ దానికోసం దొర్లి పోతావు. నాకంటే నీ క దేమీ వురగబెట్టదు"

"..................."

"చంటిపిల్లే యెక్కువో తాడిచెట్టు లాగ కాపరం చేసేదే యెక్కువో కనిపెట్టలేకపోయావు"

"..................."

"తండ్రి తెచ్చిన గుడ్డ, పింతల్లివి నువ్వు కుట్టిపెడతా వని—చూడవే, చూడవే నీకేసి యెంత ఆశగా చూస్తోందోనూ!"

"దిక్కుమాలిన పిన్ని, చచ్చిపోయిన పిన్ని, నాకేసి చూస్తే యేం వుంది తల్లీ?.....మామ్మే, మాతల్లే! నామీద వాల్తావు, మీఅమ్మ దగ్గిర నే నెంతటిదాన్ని కన్నా? జుబ్బా కుట్టిపెడతా నమ్మా! రాత్రి తిండేనా మానేసి కుట్టిపెడతాను. ఏం, సరా?"

"చేరదీసినవాళ్ళని పట్టుకుని పాకులాడతారు పిల్లలు. నీకు తెలిసింది కాదు గాని, నాపిల్ల నీపిల్లే అనుకుంటే యెంత బాగుంటుందీ? ఇలా అయిపోయినవాళ్ళు లోకం లో అక్కల పిల్లల్ని పెంచుతూ యెంతమంది సుఖపడ్డం లేదూ? "

"..................."

"చిన్నక్కలాగ మాయమాటలు చెప్పడం నాకు చేత కాదు. నువ్వంటే నేనెంత అభిమానపడి చస్తానో— ఎం దుకూ చెప్పుకోడం? నువ్వు నాతో మాయింటికి వచ్చే శావంటే నిమిషంలో లేవగొట్టెయ్యనూ ఆడబడుచునీ? నాయింటి పెత్తనంకూడా నీ కిచ్చెయ్యనూ? "

"..................."

"నువ్వు చేసే చాకిరీ చూస్తే—నువ్వు పిల్లని చూసు కుంటూ వుంటే నీకొక్క పని చెబుతానా నేను? "

"..................."

"ఇంచక్క మాధవస్వామి గుడి మాయింటి కెంతో దగ్గిర. రోజూ వెళ్ళి పురాణం—అంతకంటే నీకు మరేం కావాలీ? గుప్పెడన్నమూ, చారెడు బట్ట—నీకు లోటు చేస్తానానేను? తాళాలు నీచేతికే యిచ్చేస్తారు మీబావ. నెల్లాళ్ళు తిరిగారంటే దోసెడేసి రూపాయలు. నోములూ, వ్రతాలూ, కాశీరామేశ్వరాలూ—వో! నీ కడ్డేమిటీ నాయింటోనూ? "

"..................."

"చిన్నక్కతో వెడదామని వుబలాటపడుతున్నా వేమో, అది నిన్ను తీసుకువెళ్లదు. వెంటెత్తు పీనుగు అది నీకు అన్నం కూడా పెడుతుందా ? కాకపోయినా

పెట్టడానికి దాని కేం వుంది? పాస్ పీస్ మంటూ యిగ్లీషే గాని భూమేదీ? రెండెకరాలేనా? అదేనా మెరక. మాది పదెకరాల చెరువుకింది పల్లం. ఇంతకీ దాని మొగుడు—అలాంటిచోట నువ్వుండగూడదు"

" "

....

"నువ్వేనా వూహా తెలిసినదానవు గాని చంటిపిల్లవు కావు, బాగా ఆలోచించుకో"

"....................."

"ఈమాటలు చిన్నక్కతో అన్నావుసుమీ! వో—త్రి కజ్జాగోరు పీనుగు—నన్నేం చెయ్యగలదు గానీ—అయినా యెందుకూ?"

"...................."

"చెప్పకేం"

"అలాగే"

"నే నొక్కమాటు వాళ్ల సుందరమ్మగారి యింటికి వెళ్లి వస్తాను, యిదయిపోగానే జుబ్బా కుట్టేస్తావు కాదూ"

"..................."

"మాట్టాడవేమే? "

"వెళ్ళిరా"

"మనం మళ్ళీ వచ్చాటప్పటికి పిన్ని నీకు జుబ్బా కుట్టే

స్తుంది. వెంటనే నీకు తొడిగేస్తా నది. ఇవాళ రాత్రి దాని పక్కలో పడుకుంటువు గాని నువ్వు. ఇంచక్క...
......ఏం తల్లీ... ...."

"..................."

४

"నువ్విక్క డున్నావ్రా? మహాబాగా దొరికావులే"

"గంధపుగిన్ని పడిపోతుంది, దూరం దూరం"

"పడిపోదు.........పోనీ దూరంగానే......ఏం?"

"ఊఁ"

"నేను సాయంపట్టనా?"

"అక్కర్లే దయేపోయింది. ఈవాయి వ్రేక్కటి తీస్తే గిరున నిండిపోతుంది గిన్ని"

"అయితే వ్రేక్కమాటు లేవే. ఏమే అక్కా?"

"ఎందుకూ?"

"పనుందే"

"ఏమిటమ్మా ఆపనీ?"

"ఇంచ—క్కటి పని, మాం—ఛి పని, చేసిపెట్టవ్రూ?"

"ఏమిటో చెప్పూ"

"చేస్తా నను"

"ముందు చెప్ప మన్నాను కాదూ?"

"చెబితే చేస్తావా?"

"నేను చెయ్యగల దయితే చేస్తాను"

"చూ—శావా? ......నోరూరిపోతోంది మా తల్లీ"

"ఏమయినా కొనుక్కున్నావా?"

"డబ్బేదీ?"

"అమ్మ నడగలేకపోయావా?"

"అడిగాను. ఇస్తానంది. ఇవ్వబోయింది కూడాను. ఇంతలో అమ్మమ్మముండ పడ—"

"తప్పుతప్పు, ఏమిటా తిట్లు?"

"మరి—మరి—ఇచ్చేవాళ్ళని చెడగొట్టడమేం? ఆ డబ్బుంటే మాబువ్వాలాట యెంత బాగుండునూ?"

"ఎవరెవ రాడుకుంటున్నారూ?"

"వాళ్ళ సుబ్బులూ, వాళ్ళ బచ్చెమ్మా, వాళ్ళ రాజం, వాళ్ళ గవిరిముండా—"

"ఛీ, ఛీ! ఏమిటలా అయిపోతున్నావు చివరికి?"

"మరి వొట్టి చేతులతో రావడమేం?"

"తక్కినవా ళ్ళేమి తెచ్చారూ?"

"సుబ్బులు, డబ్బు కారపు సెనగపప్పు తెచ్చింది.

బుచ్చెమ్మ, డబ్బు వేరుసెనక్కాయలు తెచ్చింది. రాజం పే—ద్ద కొబ్బరిపెచ్చు తెచ్చింది"

"ఊహూ"

"నన్ను డబ్బు బెల్లంముక్క తెమ్మన్నారు"

"కొనడం యెందుకూ, అమ్మ నడుగు యిస్తుంది"

"నువ్వియ్యి"

"నేనివ్వకూడ దమ్మా!"

"చూ—శావా?......ఇవ్వవుటే అక్కా?"

"చెప్పిన మాట విను. ముందు దూరంగా వెళ్ళు"

"అయితే, యేడుస్తా నే మనుకున్నావో"

"......................."

"లేకపోతే తిట్టేస్తాను"

"నువ్వేం చేసినా నేనివ్వను, ఇవ్వకూడదు"

"వంటింటో యెవరూ లే రే?అంతావాకట్లోవున్నా రే, నాకు గొళ్ళెం అందింది కాదు, నేనే తీసుకుందునే?"

"......................"

"ఇవ్వవ్?"

"ఇవ్వను"

"ముచ్చిం మూడుమాట్లూ—ఇవ్వవ్? ఇవ్వవ్? ఇ—వ్వ—వ్?"

"....................."

"ఇంకొక్కమాటడుగుతాను, ఇస్తావా యివ్వవా?"

"....................."

"సరే, మాట్టాడకు. ఇలా వుండా నీపనీ......"

"......అయ్యో! అయ్యో! గంధపుగిన్ని పట్టుకు పోతావుటే? అమ్మమ్మతో చెప్పనా?"

"చెప్పుకో...చెప్పుకో...చెబుతావేం?......ఏం?"

"... ...రామా! రామా! గిన్నెడు గంధమూ నేల పాలు చేసేసిందోయ్ తండ్రీ! ఇప్పటికే నాకెక్కలు పడి పోయాయోయ్ నాయనా! ఒక్క చుక్కయినా పనికి రాదోయ్ బాబూ! వ్రాయి దేవుడా—"

"అలా యేడు. అలా కూలబడు. ఏం, నన్నేడిపిస్తే వూరుకుంటా ననుకున్నావేం?......"

"....................."

౫

"ఏం చేస్తున్నావు రుక్కూ?"

"ఇప్పుడే గంధం యిం టోపెట్టేసి వచ్చి కూచున్నాను పెద్దక్క కూతురు జుబ్బా కుడదామని"

"దాని కిప్పు డేం తొందరా?"

"ఎవళ్లపని వాళ్లకి తొందరే. ఇంకా పూర్తి చెయ్య లేదా అని క్షణం కిందటే సాగతీసుకు వెళ్లిం దది"

"తేరగా చేసేవాళ్ళు దొరికితే సరి.తనేంచేస్తుందిట?"

"అడగలేదు"

"అడగనే వద్దు. అది యింటో పడేసి చక్కారా"

"ఎందుకూ?"

"చెబుతా ముందు పడేసిరా"

"పడేస్తాను చెప్పు"

"కందులు వేయించాటప్పటికి అమ్మమ్మకి వళ్ళు హూనం అయిపోయింది"

"ఊ"

"నన్ను మీనాన్న తలంట మంటున్నారు. నేనే కాని పనికిరాదుట"

"ఊహూ"

"అమ్మమ్మ తన మట్టుకి కాస్త వుప్పుపిండో మినప రొట్టో చేసుకుంటుందిట"

"... ... ."

"నువ్వు వంట చెయ్యాలి"

"... ... ..."

"ఏం, అలా తెల్లబోతా వేం?"

"................."

"ఇవాళకే, రేపు నేనే మడి కట్టుకుంటానులే"

"కందులు బాగుచేశాటప్పటికీ, రెండుమాట్లు గంధం తీశాటప్పటికీ నాకు రెక్కలు పడిపోయాయే అమ్మా"

"రెండు మాట్లూ, మూడు మాట్లూనూ. ఏం, అంత రెచ్చగొట్టడమేం దాన్ని?"

"................."

"ఇంతకీ పొయిదగ్గిర కూచోడమే కాదూ, రుబ్బాలా పోటు వెయ్యాలా?"

"................."

"అరిటికాయ పప్పులో వేసి, వంగవరుగూ మునక్కాడలూ పనసపెచ్చూ బెండకాయా వేసి పులుసు చెయ్యి"

"పెద్దక్క నేనా చిన్నక్క నేనా చెయ్య మనరాదుటే?"

"వాళ్ళెందుకు చేస్తా రమ్మా మనకీ? ఇక్కడ మనం పని చెబితే అక్కడ వాళ్ళ మొగుళ్ళ కేం కోపం వస్తుందో? అత్తగార్లేం దెప్పుతారో?"

"................."

"వాళ్ళంతటివాళ్ళు వాళ్ళూ, మనంతటివాళ్ళం మన మూనూ. మనకి ఓపిక వుంటే పెట్టాలి, లేకపోతే వంపెయ్యాలి గాని పని చెప్పగూడదు"

"..................."

"అప్పుడే ఆరయిపోయింది, లే, కూచోకు. మీనాన్న పెందరాడే వంట కావా లంటున్నారు. ఆగుడ్డ అవతల పడేసి రావేం?"

"......................"

చద్దన్నాల్లోకి వుండాలి, మామిడికాయల పచ్చడి మాత్రం—తెలిసిందా? అమ్మమ్మ నడుగు ఎన్నికాయలు చెయ్యాలో చెబుతుంది"

"......................"

"అన్నట్టు వొక్క చెక్కపేడేనా లేదు కింద. చీకటి పడకుండా తొరగా చిట్టటక యెక్కి నాలుగు పూటలికీ సరిపడేవి తీసి చూరులో పెట్టాలి. మరిచిపోకు"

"......................"

"అమ్మమ్మ కొయ్యరొట్టె చేసుకుంటా నంటే కొబ్బరి కాయ కొట్టి ముక్కలు తరిగి ఇయ్యి. పచ్చట్లోకూడా— వినపడిందా?"

"......................"

"లేవా లేవాలి, కూచుంటేకాదు... ....."

"........న్స, రామయ్యతండ్రీ, నాబతు కిలా వెళ్ళిపోవలసిం దేనా మహాప్రభూ!........"

౬

"ఏయ్, ఎవరు వంటింటో? "

"నేనురా తమ్ముడూ! "

"నిమిషంలో అన్నం పెట్టెయ్యాలి నాకు"

"..................."

"మాట్లాడవేం ? సినీమాకి వేళ అయిపోతోంది తొరగా వడ్డించెయ్యాలి"

"అంత తొందర రయితే—"

"తొందర రన్న తొందర కాదు, కంచం పెట్టుకోనా, ఆకు వేస్తావా?"

"ఇంతసేపటిదాకా యేం చేస్తున్నావురా?"

"డబ్బులు చూసుకోవాలా మరీ?"

"ఇప్పుడా డబ్బులు చూసుకోవడం?"

"తెల్లవారింది మొదలు అడుగుతున్నాను. మూడు గంటలికి ఒప్పుకుంది అమ్మ; కాని వె—ధవ అమ్మమ్మ—"

"ఆ, ఆ"

"నాసినీమా డబ్బు లడ్డుకొడితే వూరుకుంటానేం?"

"..................."

"అలా నుంచుంటావేం వడ్డించక?"

• "ఎసట్లో బియ్యం పొయ్యలేకురా మరి"

"ఇప్పటిదాకా యేం చేస్తున్నావురా? వెధవది రెండో ఆటకి వెడితే రేపు చదువు పాడయిపోతుంది, ఇప్పుడేనా బియ్యం పోసెయ్యవేం?"

"ఎసరు కాగందే?"

"నీమొఖుంలాగే వుంది వంట. మ రెలాగా యేడ వడం?"

"పొడి అన్నం వుంది తింటావా?"

"అఘోరించిన ట్టుంది నీమాట. పోనీ అదే పెట్టెయ్యి"

"చిన్నక్క నేనా పెద్దక్క నేనా పెట్టమను"

"వాళ్లు రారుట. వాళ్లకి తీరుపడి లేకుట"

"ఏంచేస్తున్నారూ?"

"చిన్నక్క మల్లెమొగ్గల దండ గుచ్చుకుంటోంది. పెద్దక్క యెదటింటి శ్యామలాంబగారితో గవ్వ లాడు కుంటోంది, నువ్వే పెట్టాలి"

"నేను ముట్టుకోగూడదురా"

"అయితే తగులడు వెధవ ఆచారమూ నువ్వూను"

"................"

"లేకపోతే పదిన్నర దాకా మేలుకుని వుండు, మళ్ళీ వచ్చి తింటాను"

"స్నానం యెలాగా చేస్తుంది కనక అమ్మమ్మ పెడుతుం దేమో వెళ్లి అడిగిరా"

"నాకక్కర్లేదు"

"ఏం?"

"ఆవిడ కళ్లు పడితే అన్నం జీర్ణం కాదు"

"..................."

"పనసపెచ్చుముక్కలూ, మునక్కాడ ముక్కలూ నాకు చాలా అట్టేపెట్టాలి సుమా. లేకపోతే చిత కొట్టేస్తా నేమనుకున్నావో?"

౭

"ఇవాళ నువ్వు మడికట్టుకున్నా వేమమ్మా?"

"అమ్మ కట్టుకోమంది నాన్నారూ"

"పెద్దక్క యేం చేస్తోందీ?"

"ఏమోనండీ"

"చిన్నక్కో?"

"ఏమోనండీ"

"మీ అమ్మమ్మో?"

"చివరి కదీ మాట. అందరికళ్ళూ తిరిగితిరిగి నామీద పడతాయి. పని దగ్గిరికి వచ్చాటప్పటి కొక్కళ్ళూ నన్ను

మరిచిపోరు. నే నలాంటి పుణ్యం చేసుకున్నాను కామోసు. అయితేనూ, యేమోయ్? నాలుగు కుంచాల కందులు వేయించి, నడుం లాక్కుపోయి, ముద్దయిపోయి, వోమూల కూలబడ్డాను కదా, నేనింకా వండి వడ్డించగల ననుకోయ్?"

"ఆసంగతి నా కేం తెలుసునండీ?"

"ఇదేకాదు, యింటి సంగతులే మేమీ తెలవడం లేదు నీకు. భోజనం చేస్తావు, వూళ్ళో తిరిగి తిరిగి మళ్ళీ వంట అయేటప్పటి కింటికి చేరుకుంటావు. లేకపోతే ముసుగు తన్ని—చెయ్యలేక నేను చచ్చిపోతున్నాను బాబూ"

"మీ అమ్మాయి యేం చేస్తోంది?"

"అది వూరికే కూచుంటోం దనా నీవూహ?"

"..................."

"వంటలోకి రాదు కాని, పైపనంతా యెవరు చేస్తు న్నారో నీ కేమయినా తెలుసూ?"

"..................."

"అయినా నాశక్తి సన్నగిల్లిపోయింది. నారెక్కలు మూలపడ్డాయి. మునపటిలాగ నే నిక చెయ్యలేను. దీనికి నువ్వేమయినా వుపాయం చూడాలి"

"రేపు డాక్టరు బ్రహ్మానందంగారికి కభురు చేస్తాను–"

"శాస్త్రుం చెప్పిన తరవాయిగా వుంది నీమాట. కాటికి కాళ్ళు చాచుకున్నదానికి నాకు వైద్యా లేమిటోయ్ యిప్పుడూ?"

"పనిమాట దేవు డెరుగును, మీరు సుఖంగా తిని కూచోడాని కయినా శక్తి వుండాలా?"

"పని చెయ్యడం కష్టంగా వుంది కాని నాకేం తెగులా రోగమా? పైపని కేమీ బాధ లేదు. వంట దగ్గిరే వస్తోంది"

"మీ అమ్మాయి వంటే చెయ్యరాదూ పైపని రుక్కమ్మ కప్పగించీ?"

"చెప్పాను కానూ? పైపనులు తెములుచ్కోడం మాత్రం మాటలా? కాకపోయినా, తలచెడ్డవా ళ్ళిద్ద రింటో వుండగా పునిస్త్రీపడుచు మడి కట్టుకోడం యేమి టోయ్?"

"..................."

"లోకంలో యెక్కడేనా వుందిటోయ్యీసబబూ?"

"..................."

"పైగా పదిహేను రోజులనుంచి మాఅమ్మకి అన్న హితవు లేదు కూడానూ"

"అయితే అప్పుడప్పుడు వండిస్తూ వుండాండి రుక్కమ్మ చేత, రోజూ మాత్రం వద్దు"

"అయితే నామాట?"

"అంటే?"

"నీకింత తెలవకుండా వుందేమిషోయ్? అది చేసిన వంట నన్ను తినమంటావా యేమిషోయ్? అయ్యో, నా గ్రహచారమా?"

"........ ...."

"నేను పొయిదగ్గిర పడి దేవుళ్ళాడడం యెలాగా తప్ప నప్పుడిక అది కూడా మడి కట్టుకున్న అందం యేమి షోయ్?"

"...................."

"దానివల్ల నాకు వొరిగింది మాత్రం యేమిషోయ్?"

"అయితే, నన్నేం చెయ్య మంటారూ?"

"నానోటితో చెప్పించుకోవా లని వుందా?"

"...................."

"నిజంగా నీకు ఆలోచనే తోచలేదంటావా?"

"తోచలేదు"

"అయ్యో"

"...................."

"ఎప్పో చదివావు కదా—"

"మీరు చెబితే యేం?"

"అయితే విను చెబుతాను. దాని బతుకంతా తెల్లారేసోయింది. ఇంకేమున్నా లేనట్టే"

"కనక?"

"ఎప్పుడో వొకప్పు డెలాగా తప్పదు. రోజులు గడపడమే కాని లాభం యేమీ లేదు"

"అయితే?..............ఏమిటి చివరికి?"

"తల అంటుకోనా దువ్వుకోనా, జడ వేసుకోనా యింకెందుకోయ్ దానికా దిక్కుమాలిన జుట్టు?"

"...అదే మమ్మా పులుసు కింద పోసేస్తున్నావూ?"

"...........గరిటె వేడిగా వుండడంవల్ల చెయ్యి వాణుకుతోంది నాన్నారూ"

"ఇందాకా రామదీక్షితులుగారి నడగ్గా యెల్లుండి దశమినాడు మంచి దన్నారు. కోటిలింగాలికి వెడితే వొక్క నిమిషం పనీ"

"..... ...."

"నువ్వు కాస్త దూరం ఆలోచిస్తే కాని వీలు లేదు. మొగుడు చచ్చిన పడుచుపిల్లలికి మంచిరోజులు కావివి. మొన్ననే వీరేశలింగం తోటలో వొక వెధవపెళ్లి అయిందిట. ఇంకా నలుగురు వెధవకొడుకులకోసం వెతుకు

తున్నారుట ముండల్ని తోటలోవాళ్లు. ఒక ముహూర్తం లేకుండా, వొక సమయాసమయాలు చూడకుండా, యేక్షణంలోదొరికితే ఆక్షణంలో చేసేస్తున్నారుట పెళ్లిళ్లు. తరవాత యే మనుకున్నా యిక కలసి రాదు సుమా"

"పదిహే డేళ్లయినా యింకా నిండలేదుకదా—"

"అయితే? ఎన్నేళ్లు నిండితే యేమిటి? కాకపోయినా పదిహేడేళ్లు నిండలేదు కనకనే పాడు బుద్ధు లేమీ పుట్టకుండా జాగ్రత్త పడాలి వెనకాలవాళ్లు"

"........................"

"మీఅమ్మ పేరు కదా అని గారాం చూపిద్దా మనుకుంటున్నా వేమో, యిది కొరివితో తల గోక్కోవడం కాని మరోటి కాదు"

"మీఅమ్మాయి యేమంటుంది?"

"దానిమా టెందుకూ నీకూ?"

"అయినా—"

"ఎంత అవసరం వచ్చినా తల్లిపీనుగు నోటితో చెప్పగలదు పోయ్"

"నేను మాత్రం?"

"మొగరాజవు నీకేం? కాకపోయినా, యెవరికీ బాధ లేకుండా నేనున్నాను కాదూ మూడోకంటివాడికి తెలవ

కుంచా తెల్లవాగా టప్పటికి చేయించెయ్యడానికీ?"

"......అదేమమ్మా నీళ్ళలా వ్రేలకబోశావూ?"

"......నేతిబిడ్డు మూలాన చేతిలో చెంబు జారిపోయింది నాన్నారూ"

"చూశావా?...విన్నావా? ఇదీ వరస. ఒక్కపని చేతకాదు. చేసినంత మట్టు కయినా వొబ్బిడీ నిదానమూ లేదు. తేరగా తిని కూచున్నట్టే వుంటుందా వండి వడ్డించడం అంటేను?"

"..................."

"మాట్టాడ వేమోయ్?"

"ఏమన మంటా రండీ?"

"ఏమన మంఛానా?......నువ్వొరుకుంటే నేనూరు కుంఛా ననుకున్నావా?"

"..................."

"రేపు లే డెల్లుండి దశమీ బుధవారం తప్పదు. నీకిదే చెప్పడం"

"..................."

"వినపడింది షోయ్?"

"చెవుల్లో వోరు పుట్టుకు వస్తూవుంటే వినపడకపోవడం యేమిటండీ?"

౮

రుక్కమ్మ తన పక్కమీదికి వచ్చాటప్పటికి ఖరాగా పదకొండయింది.

అప్పటి కప్పుడే—యింటిల్లపాదీ — బహిరంగంగా పడుకుని వున్నవా రంతా గాఢనిద్రలో వున్నారు.

ముసలమ్మ, వసారాలో బాపురుపిల్లులతో కాట్లాడుతోంది.

అక్కడికి తానెలా వచ్చిందీ రుక్కమ్మ యెరగదు.

వచ్చాక మాత్రం అంత యింటో—అంతమంది వున్న యింటో తానొక్కతె మట్టుకే మేలుకుని వుండడం చూసి ఆమె తన అసహాయతను పూర్తిగా గ్రహించేసుకుంది.

దాంతో, దీపం బంతిపువ్వు లాగే వెలుగుతోంది; కాని ఆమెకి యిల్లంతా అంధకారబంధురంగా కనపడుతోంది.

ఆమెకి, అస లేమీ తోచడమే లేదు. తోచినా బోధకావడం లేదు. అయినా అది నిలవడం లేదు. నిలిస్తే మళ్ళీ అంతట్లో అంతా అడివీ ముళ్ళూ అయిపోతోంది.

కాగా తన ఫెంటరితనం భరించుకోలేక ఆమె గట్టిగా కళ్లు మూసుకుంది.

కాని, దానివల్ల స్థితి మరీ విషమించింది.

రైకగుడ్డ చేతపట్టుకుని కొరకొర చూస్తూ చిన్నక్క వొకవేపునా, జుబ్బాగుడ్డ పట్టుకుని పళ్లు పటప టాడిస్తూ పెద్దక్క వొకవేపునా, కత్తి నూరుతూ మంగలి వెంట రాగా సగం పళ్ళూడిపోయిన దెయ్యపునోరు తెరుచుకుని స్వయంగా కత్తెర చేత్తో పుచ్చుకుని అమ్మమ్మ వొక వేపునా, రెక్కలు పడిపోయే టట్టు తాను తీసిన గంధం అంతా సెంటు కలిపి పూసుకుని బుగ్గాబుగ్గా ఆనించుకుని తల్లీ తండ్రీ వొకవేపునా—

రుక్కమ్మకి వొళ్ళు రణకంపరం యెత్తిపోయింది.

ఇక పడుకుని వుండలేక వెంటనే ఆమె గభీమని లేచి కూచుంది.

కూచోనూ లేక వుబ్బెత్తుగా లేచి నుంచుంది.

నుంచోడం తడువుగా వూచలాగ వాకట్లోకి వచ్చేసింది.

వచ్చిన వెంటనే తలుపులు తెరుచుకుని వీధిలో పడింది.

వెంటనే చెర తప్పిన ట్లనిపించిం దామెకి.

ఆమె కాళ్ళలో విద్యుద్వేగం పుట్టింది. కళ్ళల్లో దివ్య జ్యోతి వెలిగింది.

ఒక్కనిమిషంలో, ఒక్కమాటు, ఇన్నీస్ పేట వీధులు, పటం తిప్పేసిన ట్టయిపోయాయి. నిదానించగా ఆమె

నాళంవారి సత్రం వెనక వేపున నిలిచి వుంది. ఎదట— వరదారావుహోటలు ముందర ఆమె కెవరో మనుష్యులు కనపడ్డారు.

"బాబోయ్" అనుకుంటూ ఆమె నిలువునా కొయ్యయిపోయింది.

ఒక గోడవార జట్కాకింద పడుకుని చుట్ట కాల్చుకుంటూ వున్న జట్కావాడిదంతా చూశాడు.

"బండి కావాలా?"

"………………"

"మేఘాలమీద యెగిరిపోతేనే డబ్బివ్వండి"

"………………"

"అర్ధరాత్రి. తెల్లోళ్ళ పాములో—రూపాయలా, అర్ధలా పావలా డబ్బు లివ్వండి"

ఇన్ని అడిగినా జవాబు రాకపోవడంవల్ల జట్కావాడికి అనుమానం స్థిరపడి లేచివచ్చి పరకాయించి చూస్తూ "యెక్కడికి వెడతా రమ్మాయిగారూ?" అని మెల్లిగా అడిగాడు.

"ఏపేట నీది?" అని ఆమె అంతకంటే మెల్లిగాఅడిగింది.

"దానవాయి గుంట" అని చెవిలో వూదినట్లు చెప్పేడు వాడు.

"ఏం పుచ్చుకుంటావూ?" అన్నట్లు పెదవులు కదిపిందామె.

"పంతులుగారి తోటకా?" అని అడిగాడు వాడు.

ఉప్పొంగిపోయి "అవు" నన్నట్టు తల వూపిందామె.

"నిమిషాలమీద తోలుకుపోతాను బండెక్కండమ్మా యిగారూ" అని అంటూ వాడు బండి కేసి బయలు దేరాడు. అయితే "నాదగ్గిర వొక్క రాగిదమ్మిడీ అయినా లేదు" అంటూ ఆమె చరచరా రెండడుగులు వేసింది.

"పంతులుగారి తోట కయితే నాకేమీ యివ్వనక్కర్లేదు తల్లీ" అని చెబుతూ గుర్రం పూన్చి, వాడు, జట్కా తీసుకువచ్చాడు. వెంటనే మాట్లాడకుండా బండిలో యెగిరిపడి, శరీరం కుంచించుకుందామె.

కొరడా ఫెడేలుమంది.

వేగం అందుకునే దాకా గుర్రంతో కూడా పరిగెత్తి తరవాత వాడుకూడా బండిమీదికి వురికాడు.

"నాకూ తెలుసునండమ్మాయిగారూ కష్టసుఖాలు. నా కొక్కత్తే కూతురండి. అది యీడేరిన నెలకే—పెద్దల్ని చెయ్యకుండానే—పదిరోజుల కిందటే దాని మొగుడు చచ్చిపోయాడండి. దాన్ని చూసినా తలుపుకి వచ్చినా నా కడుపు మడుగయిపోతోందండమ్మాయిగారూ! ......

నాపనే యిలా వుంటే యిక మా యింటిదాని మాట చెప్పడాని కేం వుందండి? అది గంజినీళ్ళు కూడా మానేసి లంకణాల మనిషిలాగ మంచం పట్టేసిందండి. పిల్లని వూరుకో మనడానికి నోరురాకా, ఇంటిదాన్ని కనిపెట్టు కుని వుండడానికి వీలు లేకా, బండితోలడం మానేసి నెల్లాళ్ళు ఇంటో వుండిపోదా మంటే గడిచే దారి లేకా నేననుభవించే యాతన దేవు డయినా గుర్తించుకో లేదండి.

...పంతులుగారి తోటలో మొన్నరాత్రి రెండు పెళ్ళి ళ్ళయి నాయండి. నిన్న మూడో దయిందండి. నాలుగోది కూడా అయిపోయీదే కాని సగం దారిలో నాబండే అటకాయించి తండ్రీ అన్నలూ ఆ అమ్మాయిగారిని వెనక్కి లాక్కుపోయారండి. నాకు గుండె లాగిపోయాయండి. ఎంత కోరికతో వచ్చారో, యెన్నాళ్ళనుంచి ఆశపడు తున్నారో, యిప్పు డేం బాధ పడిపోతున్నారో, యిక ముందు ఆవిడ గతి యేమయిపోతుందో — నాప్రాణాలు మహాకొట్టుకుంటున్నాయం డమ్మాయిగారూ! మరోపిల్ల కోసం వెతుకుతున్నా రండి తోటలోవారు. మహా బాగుం టారండి రాచకొమారుడిలాగ ఆ అబ్బాయిగారు. నెలక్కి అరవై రూపాయల జీత మంటండి. రెండో పెళ్ళేగాని పాతికేళ్ళైనా వుండవండి పాపం. తండ్రిగారు యగ్గం పట్టి

నోరుటండి. అక్కడికి వెళ్ళగానే ఆయనికీ మీకూ పెళ్ళయి పోతుందండి. మీకు పుణ్యం చేసుకున్నారు, భయపడకం డమ్మాయిగారూ! ఇక మీకు సుఖమే కాని కష్టం లేదం డమ్మాయిగారూ! పదిరోజులు పోయాక – కొంచెం పా బడిపోయాక మాపిల్లకూ్కడా—"

జట్కా మేఘాలమీద యెగిరిపోయింది.

మళుపుకూడా తిరిగేసింది.

౧౯౩౨ జూన్

(ప్రబుద్ధాంధ్ర నుంచి–సవరణలతో)